

Co jeszcze można zrobić, aby zachęcić obywateli do głosowania

1. Zmodernizować stronę internetową Państwowej Komisji Wyborczej – uczynić ją przyjazną dla internauty, umożliwiającą również osobom niepełnosprawnym łatwy dostęp do informacji

Strona www.pkw.gov.pl posiada ogromne zasoby informacji dotyczące prawa wyborczego oraz kandydatów i komitetów wyborczych. Jednak przeciętnemu internaucie, bardzo trudno znaleźć na niej potrzebną informację. Strona PKW powinna umożliwiać intuicyjną nawigację. Informacji potrzebnych wyborcom nie należy podawać językiem rozporządzeń lecz prostych ściągawek. Instrukcje jak głosować (kiedy odbywają się wybory, co zrobić, żeby wziąć w nich udział, jak oddać ważny głos, kto kandyduje w danym okręgu) warto przygotować z wykorzystaniem technik multimedialnych, z myślą o młodym odbiorcy (tak dzieje się w innych krajach – przykład Szwecji, Australii). Na stronie powinny działać wyszukiwarki, pozwalające nie tylko na szybkie i precyzyjne odnalezienie potrzebnych informacji, ale także na ich porównywanie, zestawianie i generowanie wersji do druku czy edycji.

Dodatkowo strony internetowe instytucji publicznych, zwłaszcza tych, które są odpowiedzialne za realizację podstawowych praw politycznych, m.in. praw wyborczych, muszą być dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych. Strona PKW powinna być przede wszystkim dostosowana do wymagań osób z dysfunkcjami widzenia poprzez zastosowanie odpowiednich standardów (np. możliwość skalowania tekstu, stosowanie kolorów kontrastowych itp.). Pożądane byłoby także dostosowanie kodu i treści strony do odczytu przez oprogramowanie typu *screen reader* lub wyposażenie jej w syntezator mowy, co pozwalałoby na korzystanie ze strony PKW także osobom niewidzącym.

2. Lepiej eksponować obwieszczenia wyborcze na terenie gmin

Ustawy wyborcze w wielu miejscach przewidują obwieszczenia, jako formę komunikowania się organów wyborczych z obywatelami. Obwieszczenia wydawane są przez Państwową Komisję Wyborczą, gminne komisje wyborcze, wójta/burmistrza/prezydenta. Niekiedy przepisy wspominają o „rozplakatowaniu” obwieszczeń. Brak jest jednak szczegółowych uregulowań dotyczących publikacji obwieszczeń. Stąd często są one umieszczane w niewielu miejscach, np. tylko na tablicy ogłoszeń przy urzędzie gminy i w lokalach wyborczych.

Aby informacja o wyborach była pełniejsza i lepiej dostępna dla przeciętnego obywatela, należałoby nakazać publikację ogłoszeń w internetowym Biuletynie Informacji Publicznej, na wszystkich tablicach

ogłoszeń będących własnością gminy lub pozostających pod jej zarządem, w siedzibach wszystkich jednostek organizacyjnych i pomocniczych gminy, takich jak np. przychodnie, szkoły, instytucje kultury, a także w lokalnej prasie, jeśli taka jest wydawana przez daną jednostkę samorządu terytorialnego.

Dodatkowo, samorzady gminne mogłyby podjąć działania umożliwiające komitetom wyborczym, zwłaszcza na poziomie wyborów samorządowych do rad gmin i na stanowisko wójta/burmistrza/prezydenta lepszą komunikację z wyborcami. Część powierzchni tablic informacyjnych, a także miejsce na stronach lokalnej, wydawanej przez samorząd prasy, powinny być udostępniane w równym stopniu wszystkim komitetom wyborczym na potrzeby publikacji przez nie informacji wyborczych.

Realizacji tego postulatu sprzyjałoby wprowadzenie szczegółowych uregulowań w prawie wyborczym. Jednakże wdrożenie powyższych rozwiązań w dużej mierze zależy nie od zapisów ustawowych, ale od dobrej woli samorządów i przyjętej praktyki.

3. Podawać więcej informacji o kandydatach na obwieszczeniach wyborczych

Jednym z najczęstszych powodów absencji podawanych przez niedoszłych wyborców jest: „Nie miałem na kogo głosować; nie wiem kim są kandydujące osoby”. Umieszczenie w treści obwieszczeń PKW więcej informacji na temat kandydatów wyrównałoby także szanse tych komitetów wyborczych, które nie posiadają wystarczająco dużych środków finansowych, żeby przebić się z informacją do świadomości wyborców.

Jedynie w wyborach na Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej podaje się pełne dane o kandydacie, tj. nazwisko, imiona, wiek, udokumentowane wykształcenie, wykonywany zawód, miejsce (zakład) pracy, miejsce zamieszkania oraz oświadczenie o podejmowanej w przeszłości współpracy z organami bezpieczeństwa państwa. Dodatkowo, na wniosek pełnomocnika wyborczego może zostać też umieszczona informacja o przynależności kandydata do partii politycznej.

Również przed wyborami do rad gmin, rad powiatów, sejmików województw, na stanowisko wójta/burmistrza/prezydenta, do Sejmu, Senatu oraz Parlamentu Europejskiego na obwieszczeniach publikujących listy kandydatów powinny być umieszczane pełne - analogicznie jak w przypadku wyborów prezydenckich - informacje.

Wdrożenie tego postulatu wymaga zmian w prawie wyborczym.

4. Umożliwić udział w głosowaniu osobom niepełnosprawnym i chorym, m.in. poprzez przystosowanie lokali wyborczych i zapewnienie transportu przez władze lokalne

Osoby niepełnosprawne stanowią znaczącą grupę wyborców. Niestety obecne przepisy prawa wyborczego nie zapewniają im wystarczających warunków do swobodnego udziału w wyborach. Ustawa Ordynacja wyborcza do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej nakłada na wójtów/burmistrzów/prezydentów obowiązek zapewnienia lokali wyborczych dostosowanych do potrzeb wyborców niepełnosprawnych. Nie wymaga jednak, aby wszystkie lokale wyborcze spełniały warunki techniczne, umożliwiające osobom na wózkach korzystanie z nich. Upoważnia ministra spraw wewnętrznych i administracji do określenia minimalnej liczby takich lokali w gminie, przy założeniu, że musi być on przynajmniej jeden.

Właściwe rozporządzenie w tej sprawie pochodzi z 2001 r. i określa, że jeden lokal wyborczy dostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych przypadać musi na co najmniej 15.000 mieszkańców. Zważywszy, iż obwody głosowania obejmować powinny od 500 do 3.000 mieszkańców, w praktyce

takich lokali może być zaledwie 1 na 5 (przy większych obwodach), a nawet zaledwie 1 na 30 (przy mniejszych obwodach). Warto także zwrócić uwagę, że przez ostatnich siedem lat standardy w zakresie udziału osób niepełnosprawnych w życiu społeczno-politycznym uległy znacznej, pozytywnej zmianie, co jednak nie znajduje odzwierciedlenia w przepisach prawa.

Siedziby większości obwodowych komisji wyborczych zlokalizowane są w urzędach, szkołach czy też innych budynkach użyteczności publicznej. Zwiększenie liczby lokali wyborczych, które byłyby usytuowane w miejscach przystosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych umożliwiłoby im korzystanie z praw wyborczych, co z kolei przełożyłoby się na zwiększenie frekwencji. Miałyby także pozytywny wpływ na stopniowe dostosowywanie urzędów publicznych do potrzeb tej grupy obywateli.

Najlepszym rozwiązaniem byłoby stopniowe, coroczne podnoszenie limitu lokali wyborczych, które muszą spełniać wymagania osób niepełnosprawnych, tak by za kilka lat osoby niepełnosprawne mogły korzystać ze wszystkich.

W praktyce, niedostosowanie lokali wyborczych do potrzeb osób niepełnosprawnych uniemożliwia im także pełnienie funkcji członków obwodowych komisji wyborczych.

O ile w wyborach do Sejmu i Senatu, Parlamentu Europejskiego oraz w wyborach prezydenckich osoby niepełnosprawne mogą wnioskować (najpóźniej na 10 dni przed wyborami) o dopisanie ich do spisu wyborców w obwodzie gdzie znajduje się lokal wyborczy dostosowany do ich potrzeb, to możliwości takiej nie mają w przypadku wyborów samorządowych. Związane jest to zapewne z faktem, że w przypadku wyborów do rad gmin, rad powiatów, sejmików województw i wyborów na wójta/burmistrza/prezydenta niemożliwe jest głosowanie poza miejscem stałego zamieszkania. Nie mniej jednak w praktyce przepisy te pozbawiają osoby niepełnosprawne czynnego prawa wyborczego. Tym pilniejsza jest więc potrzeba dostosowania lokali wyborczych dla potrzeb osób niepełnosprawnych, zwłaszcza w wyborach samorządowych.

5. Rozszerzyć kompetencje Państwowej Komisji Wyborczej o prowadzenie działań pro-frekwencyjnych w formie kampanii informacyjnych i działalności edukacyjnej

Państwowa Komisja Wyborcza jest organem stałym, właściwym do spraw organizacji wyborów. Jest też instytucją, której można by powierzyć kompetencje związane z podejmowaniem działań pro-frekwencyjnych.

Rozszerzenie kompetencji PKW wymagać będzie wprowadzenia przepisu o prowadzeniu działań pro-frekwencyjnych w ordynacjach wyborczych.

Nie wystarczy jednak wpisanie nowych zadań PKW do właściwych ustaw wyborczych. Należy także wyposażyć ją w odpowiednie narzędzia. Jednym z nich może być nieodpłatne udostępnienie czasu antenowego w publicznych mediach na potrzeby emisji spotów informujących o wyborach, podobnie jak to ma miejsce w przypadku publikowania komunikatów i obwieszczeń. Możliwym rozwiązaniem byłoby także umożliwienie PKW zlecanie tego nowego zadania organizacjom pozarządowym, zgodnie z ustawą o działalności pożytku publicznego i wolontariacie.

Aby wdrożyć powyższe rozwiązania, konieczna byłaby zmiana przepisów wykonawczych oraz zmiana zapisów w ordynacjach wyborczych.

6. Wprowadzić obowiązek umieszczania w materiałach promocyjnych komitetów wyborczych informacji o wyborach (np. na 20% powierzchni, jak w przypadku produktów tytoniowych)

Materiały wyborcze mogłyby, oprócz treści agitacyjnych, zawierać także informacje na temat organizacji wyborów i praw wyborczych przysługujących obywatelom. Informacje te powinny dotyczyć np. daty wyborów, godzin otwarcia lokali wyborczych, możliwości głosowania poza miejscem zamieszkania, czynnego prawa wyborczego (w wyborach samorządowych) dla obywateli Unii Europejskiej stale zamieszkujących w Polsce, itp. Wzory tych informacji powinna opracować Państwowa Komisja Wyborcza, co gwarantowałoby ich rzetelność. Powyższy pomysł można wprowadzić w życie poprzez dodanie odpowiednich zapisów w ordynacjach wyborczych.

7. Edukować młodzież - promować czynny i bierny udział w wyborach do samorządów szkolnych

Uczniowie przedostatnich i ostatnich klas szkół ponadgimnazjalnych kończą 18 lat i nabywają prawa wyborcze. Ważne jest więc, aby w procesie edukacji szkoła zwracała szczególną uwagę na przygotowanie młodych ludzi do świadomego uczestnictwa w akcie wyborczym.

Dla uczniów szkół podstawowych, gimnazjów i uczniów pierwszych klas szkół ponadgimnazjalnych powinny zostać skierowane działania zachęcające do kontroli i aktywnego wpływania na wybór władz samorządu szkolnego. W ten sposób uczniowie w praktyce uczyliby się procedur wyborczych i towarzyszących im zasad, takich jak m.in. powszechność, równość i tajność wyborów.

Uczniowie, którzy ukończyli lub wkrótce ukończą 18 lat, powinni być objęci edukacją obywatelską skoncentrowaną nie tylko na zakresie kompetencji organów pochodzących z wyborów powszechnych, ale także zasad czynnego i biernego prawa wyborczego oraz procedur towarzyszących aktom wyborczym. Mając większą wiedzę na temat tych mechanizmów, młodzi obywatele chętniej braliby udział w wyborach, które nie byłyby już dla nich obce i niezrozumiałe.

Wdrożenie powyższych postulatów zależy w głównej mierze od dyrektorów szkół, wychowawców, opiekunów samorządów szkolnych i nauczycieli wiedzy o społeczeństwie. Aby jednak podkreślić znaczenie tego elementu obywatelskiej edukacji, zalecane byłoby wprowadzenie odpowiednich zmian w rozporządzeniu ministra edukacji w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół.